

Genel Muhasebe - I

Ankara Üniversitesi
Siyasal Bilgiler Fakültesi
İşletme Bölümü
Muhasebe ve Finansman Anabilim Dalı

MENKUL KIYMETLER

Menkul Kıymetler grubu, işletmelerin para gereksinmelerinin az olduğu zamanlarda yaptıkları ve kazanç elde etmeyi amaçladıkları geçici yatırımların izlendiği hesap grubudur.

Bu amaçla satın alınan hisse senetleri, tahviller ve benzeri menkul kıymetler işletmenin para gereksinmelerinin arttığı zamanlarda paraya çevrilir.

- Hisse Senetleri
- Özel Kesim Tahvil, Senet ve Bonoları
- Kamu Kesim Tahvil, Senet ve Bonoları
- Diğer Menkul Kıymetler
- Menkul Kıymetler Değer Düşüklüğü Karşılığı (-)

MENKUL KIYMETLER

Menkul kıymetlere ilişkin büyük defter hesaplarınının hem borç hem alacak tarafına kayıtlar (menkul kıymet alışları ve satışları) alış bedeli üzerinden yapılır.

Satışlardan doğan menkul kıymet satış kârı veya zararı ilgili gelir tablosu hesabında muhasebeleştirilir.

HİSSE SENETLERİ

Hisse Senedi Alımı

Örnek: İşletme, X. Anonim Şirketi'nin nominal değeri 8 TL. ve alış fiyatı 12 TL. olan hisse senetlerinden 1 000 adet satın almıştır. İşletme, hisse senetlerinin bedeli ile 30 TL.lik komisyonu aracı kuruluşa banka aracılığıyla ödemiştir.

110-HİSSE SENETLERİ	12 000	
653-KOMİSYON GİDERLERİ	30	
102-BANKALAR		12 030

HİSSE SENETLERİ

Hisse Senedinin Satışı

Örnek: İşletme, nominal değeri 8 TL. ve alış fiyatı 12 TL. olan 600 adet hisse senedini, adedi 17 TL.den satmış ve 75 TL. tutarındaki komisyon giderini de ödemiştir. İşlemler, banka aracılığı ile yapılmıştır.

102-BANKALAR	10 200	
110-HİSSE SENETLERİ		7 200
645-MENKUL KIYMET SATIŞ KARLARI		3 000
653-KOMİSYON GİDERLERİ	75	
102-BANKALAR		75

HİSSE SENETLERİ

Hisse Senedinin Satışı

Örnek: İşletme, nominal değeri 4 TL. ve alış fiyatı 8 TL. olan 1 200 adet hisse senedini adedi 6 TL.den satmıştır. Satış bedelinden mahsup edilen komisyon giderleri 20 TL.dir. İşlemler, banka aracılığı ile yapılmıştır.

102-BANKALAR	7 180	
653-KOMİSYON GİDERLERİ	20	
655-MENKUL KIYMET SATIŞ ZARARLARI	2 400	
110-HİSSE SENETLERİ		9 600

HİSSE SENETLERİ

Temettü Gelirleri

Örnek: İşletme, elinde bulundurduğu hisse senetleriyle ilgili olarak elde ettiği 1 250 TL.lik temettü kuponu karşılığını A. Bankası'ndan tahsil etmiştir.

100-KASA	1 250	
649-DİĞER OLAĞAN GELİR VE KARLAR		1 250

HİSSE SENETLERİ

Temettü Gelirleri

Örnek: İşletme, sahip olduğu hisse senetlerine 50 000 TL.lik temettü geliri tahakkuk ettiğini ilgili şirketin 11 Mart tarihli Genel Kurul kararından öğrenmiştir.

Temettü ödemesi 13 Mayıs'ta yapılacaktır. İşletme ilgili temettü kuponlarını aynı tarihte tahsil için Y. Bankası'na göndermiştir. Banka, aynı gün kuponları tahsil etmiş ve 200 TL.lik komisyon giderini mahsup ettikten sonra geriye kalan tutarı işletmenin cari hesabına kaydetmiştir.

HİSSE SENETLERİ

136-DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAKLAR 649-DİĞER OLAĞAN GELİR VE KARLAR	50 000	50 000
102-BANKALAR 653-KOMİSYON GİDERLERİ 136-DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAKLAR	49 800 200	50 000

ÖZEL VE KAMU KESİMİ TAHVİL, SENET VE BONOLARI

Tahvil ve bono borçlanma senetleridir.

Bu menkul kıymetlerin muhasebeleştirilmesinde alış maliyetleri esas alınır.

Tahvil Alımı

Örnek: İşletme 1 Eylül'de, üç ay vadeli ve o gün satışa çıkarılmış, nominal değeri 500 TL. olan 70 adet tahvili 35 000 TL.ye satın almıştır. Faiz oranı % 65'dir. Ödeme banka aracılığıyla yapılmıştır.

112-KAMU KESİMİ TAHVİL, SENET VE BONOLARI	35 000	35 000
102-BANKALAR		

ÖZEL VE KAMU KESİMİ TAHVİL, SENET VE BONOLARI

Tahvil Anapara ve Faizinin Tahsili

Örnek: İşletme, 1 Aralık'ta 35 000 TL.lik tahvili ve üç aylık faizini tahsil etmiştir. Vergi kesintisi ve fon payı toplamı 750 TL.dir.

102-BANKALAR	39 937	
193-PEŞİN ÖDENEN VERGİLER VE FONLAR	750	35 000
112-KAMU KESİMİ TAHVİL, SENET VE BONOLARI		5 687
642-FAİZ GELİRLERİ		

ÖZEL VE KAMU KESİMİ TAHVİL, SENET VE BONOLARI

Tahvillerle ilgili diğerk bir durum ise geçici yatırım amacıyla satın alınan tahvillerin işlemiş faizi de içermesidir. Bunun nedeni, satın almada ödenen bedelin bir kısmının halen tahakkuk etmiş ve gerçekleşmiş faiz geliri için yapılmış olmasıdır.

Bu durumda, satın almaya ilişkin muhasebe kaydında tahvilin alış bedeli ile tahakkuk etmiş faizin ayrı hesaplarda muhasebeleştirilmesine özen gösterilmelidir. Aksi takdirde bilançoda tahviller ile faiz geliri tahakkukları ve gelir tablosunda faiz gelirleri yanlış gösterilir.

ÖZEL VE KAMU KESİMİ TAHVİL, SENET VE BONOLARI

İhraç Tarihinden Sonra Tahvil Alımı

Örnek: İşletme, 1 Ağustos'ta satışa çıkarılmış, nominal değeri 800 TL. olan 100 adet tahvili 1 Eylül'de 84 000 TL.ye satın almıştır. Tahvillerin faiz oranı % 60'dır. Ödeme Z. Bankası'ndan yapılmıştır.

112-KAMU KESİMİ TAHVİL, SENET VE BONOLARI	80 000	
	4 000	
136-DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAKLAR		
-Ödenen Faiz Karşılıkları		84 000
102-BANKALAR		

ÖZEL VE KAMU KESİMİ TAHVİL, SENET VE BONOLARI

Tahvil Anapara ve Faizinin Tahsili

Örnek: İşletme, 80 000 TL.lik tahvili faizi ile birlikte 1 Kasım'da tahsil etmiştir. Vergi kesintisi ve fon payı toplamı 1 000 TL.dir.

100-KASA	91 000	
193-PEŞİN ÖDENEN VERGİLER VE FONLAR	1 000	80 000
112-KAMU KESİMİ TAHVİL, SENET VE BONOLARI		4 000
136-DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAKLAR		8 000
-Ödenen Faiz Karşılıkları		
642-FAİZ GELİRLERİ		

ÖZEL VE KAMU KESİMİ TAHVİL, SENET VE BONOLARI

Tahvil Faizlerinin Tahsili

Örnek: İşletmenin 28 000 TL.lik tahvil faiz kuponunun vadesinin dolduğu saptanmıştır.

Banka, faiz kupon bedellerinden 3 600 TL.lik gelir vergisini ve fonu mahsup etmiş, geriye kalan tutarı işletmeye ödemiştir.

108-DİĞER HAZIR DEĞERLER 642-FAİZ GELİRLERİ	28 000	28 000
100-KASA 193-PEŞİN ÖDENEN VERGİLER VE FONLAR 108-DİĞER HAZIR DEĞERLER	24 400 3 600	28 000

MENKUL KIYMETLER DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI

Karşılık Ayrılması

Örnek: İşletme, elinde bulunan ve alış fiyatı 35 TL. olan 100 adet hisse senedinin borsa değerinin 28 TL.ye düştüğünü saptamıştır.

654-KARŞILIK GİDERLERİ	700	
119-MENKUL KIYMETLER DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI		700

MENKUL KIYMETLER DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI

Karşılık Ayrılan Hisse Senetlerinin Satışı

Örnek: İşletme, değeri düşen 100 adet hisse senedini peşin bedelle adedini 32 TL.den satmıştır.

102-BANKALAR	3 200	
119-MENKUL KIYMETLER DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI	700	3 500
110-HİSSE SENETLERİ		400
644-KONUSU KALMAYAN KARŞILIKLAR		

MENKUL KIYMETLER DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI

Karşılık ayrılmış olan menkul kıymetlerin izleyen dönemde satılması durumunda ortaya çıkan kâr veya zarar, önceki döneme ilişkin olduğu vurgulanacak şekilde muhasebeleştirilir.

102-BANKALAR	3 200	
119-MENKUL KIYMETLER DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI	700	3 500
110-HİSSE SENETLERİ		400
671-ÖNCEKİ DÖNEM GELİR VE KARLARI		